

Julian Sulowski

"Kurze literarische Texte für den Religionsunterricht", Sigrid Berg, München-stuttgart 1971-1972 : [recenzja]

Collectanea Theologica 44/4, 216-217

1974

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

tej części autor podejmuje całościową analizę i krytykę „dedukcji”, która prowadzi do całkowicie nowego ujęcia zagadnienia.

Mamy więc do czynienia z pracą badawczą w pełnym sensie tego określenia. Stanowi ona ważny przyczynek do doświadczalno-badawczego ujmowania procesu kształcenia, a zarazem otwiera nowe możliwości badawcze.

Ks. Jan Charytański SJ, Warszawa

Sigrud BERG, *Kurze literarische Texte für den Religionsunterricht*, 2 t., München-Stuttgart 1971—1972, Kösel-Verlag oraz Calwer Verlag, s. 104 + 112.

Od kilku lat katecheza katolicka zwraca się ku literaturze. Stwierdzono bowiem, że bez uwzględnienia czytelnictwa u dzieci i młodzieży katecheta może przeoczyć jeden z wielkich atutów w przepowiadaniu wiary, a mianowicie bogaty świat myśli i kultury, w którym żyją dzieci i młodzież. Wiadomo jednak, że katecheta nawet czytany w literaturze dziecięcej i młodzieżowej, zagubiony w wirze codziennych zajęć, a nieraz przemęczony, nie jest w stanie wykorzystać tej literatury w katechizacji.

Tej potrzebie wychodzi naprzeciw omawiana tu pozycja. Została ona wydana w serii *Religionspädagogische Praxis*, w powiązaniu z redakcją „Katechetische Blätter”. Książka zawiera krótkie omówienie tekstów prozy, uporządkowane alfabetycznie według nazwisk ich autorów, których w obydwu tomach znajdujemy 187, w tym 6 polskich. Omówionych tekstów mamy 300. Książka nie zawiera tekstów literackich, lecz informacje o nich.

Streszczenia ujęto w kilkudziesięciu szkicach, wystarczających dla zorientowania katechety w nastroju i tendencji danego tekstu. W ten sposób można poznać rdzeń treściowy utworu, którego się nigdy nie czytało, oraz szybko wybrać tekst odpowiedni do tematu katechezy. Następnie czytelnik dowiadyuje się, gdzie można znaleźć książkę, oraz dla jakiego wieku szkolnego jest ona odpowiednia, ile czasu wymaga przeczytanie danego wyjątku na katechezie oraz do jakich tematów dany tekst można zastosować. Skorowidze, rzeczowy i autorów, ułatwiają szybkie wyszukanie tekstu. Teksty wybrano krótkie. Tylko niektóre zajmują więcej niż 15 minut czytania. Wszystkie podzielone są na grupy według wieku od początku szkoły aż do matury. Przeważnie są to utwory powstałe po roku 1945.

We wprowadzeniu do pierwszego tomu (s. 5—17) autorka przedstawia gatunki literackie wybranych tekstów, omawia charakterystyczne cechy krótkich opowiadań, podaje wskazówki dydaktyczne na temat interpretacji tekstu z dziećmi i młodzieżą, określa rolę, jak powinny spełniać teksty literackie w katechizacji oraz odsłania kryteria, jakimi się kierowano w doborze tekstów.

W podobnym wprowadzeniu do tomu drugiego (s. 5—22) Sigrid Berg zajmuje się najpierw zagadnieniem interpretacji i dydaktyki krótkiej prozy stawiając w tym punkcie trzy twierdzenia: krótka proza zawiera podstawowe zagadnienia antropologiczne i etyczne, ujęte w konkretnej rzeczywistości; krótka proza nie daje gotowych rozwiązań lub modeli postępowania, lecz prowokuje do pytań i wyzwala uczniów do otwartej dyskusji; stosowanie krótkiej prozy literackiej w katechezie umożliwia uczniowi zrozumienie własnych problemów i konfliktów oraz ułatwia mu ich rozwiązanie.

Następnie autorka omawia konkretne zastosowanie tekstów literackich i ich funkcję w trzech katechezach: *O cudach*, *O szczęściu* i *O odpowiedzialności*.

Drugi tom zawiera dodatkowo skorowidz tekstów według grupy wieku. W tomie pierwszym taki skorowidz nie był potrzebny, wystarczyły informacje na ten temat we wprowadzeniu. W drugim tomie zmieniono jednak i uściślono grupy wieku powiększając ich liczbę do sześciu, podczas gdy

w tomie pierwszym jest ich cztery. Jednocześnie autorka chciała objąć tą zmianą teksty omówione w tomie pierwszym i zapewnić katechetom możliwość szybkiej orientacji. Dlatego taki skorowidz obejmujący oba tomy okazał się konieczny.

Zapewne każdy katecheta w naszym kraju oczekuje na tego rodzaju publikację w języku polskim. Ten, kto się tego podjąć powinien bardziej uwzględnić literaturę dziecięcą i młodzieżową, niż zrobiła Sigrid Berg, nie pomniejszając roli klasyków literatury światowej, na co położyła ona słuszny nacisk.

Ks. Julian Sulowski SJ, Warszawa

Willem BLESS — Dieter EMEIS, *Befreiender Glaube. Ein Angebot für die Glaubensbildung im Anschluss an den Holländischen Katechismus*, Freiburg-Basel-Wien 1971, Verlag Herder, s. 109.

Książka składa się z dwóch części, z których pierwszą (s. 9—80) napisał Willem Bless, wykładowca na Instytucie Katechetycznym w Nijmegen, specjalista od kształcenia teologicznego dorosłych. Przedmiotem jego rozważań są problemy i konsekwencje kształcenia wiary u dorosłych. Jak wskazuje podtytuł, książka ma ścisły związek ze słynnym katechizmem holenderskim dla dorosłych, którego Bless jest współautorem. Stwierdzono, że mimo dobrej organizacji katechizacji, mimo wzorowych podręczników i dobrze przygotowanych katechetów ludzie młodzi odchodzą od wiary. Zorientowano się, że choć prawdy wiary mogą być przedstawione atrakcyjnie, ale nie następuje to, co najważniejsze — spotkanie z żywym Bogiem w akcie wiary i miłości (s. 15).

Bless nie zajmuje się więc stroną organizacyjną katechizacji dorosłych, lecz próbuje odpowiedzieć na pytanie, czym jest akt wiary w świetle Ewangelii i jakie przesłanki teologiczne przyczyniają się do ożywienia wiary u chrześcijan oziębłych lub mogą się przyczynić do wzbudzenia aktu wiary u tych, którzy jeszcze nigdy nie uwierzyli. Autor próbuje także ukazać, co może dać wiara zsekularyzowanemu człowiekowi naszych czasów.

Zdaniem Blesa dzisiaj człowiek może wierzyć tylko w jakąś osobę, a nie w bezosobowe prawdy obiektywne. Te ostatnie coraz bardziej stają się domeną rozwijającej się nauki. Ewangelia wzywa do zajęcia osobistego stanowiska wobec Boga objawionego w osobie Jezusa Chrystusa. Ewangelia nie mówi o prawdach, lecz o tajemnicach, o misteriach Królestwa Bożego, o Radosnej Nowinie (s. 23). Misteria te można co najwyżej nazwać „prawdami wiary”. Zawsze są one prawdami angażującymi całego człowieka, a nie jakimiś prawdami bezosobowymi. Zasadą poznawczą tych misterii jest miłość. Bez niej nie może być prawdziwej komunikacji między osobami. Akt wiary to sprawa całej osoby, to powierzenie się Bogu w miłości, a nie tylko przyjęcie prawd objawionych przez Boga.

Dla wielu ludzi „wierzyć” oznacza „posiadać prawdę”, a nie „być u Boga” lub „uczestniczyć w życiu Ojca i Syna i Ducha Świętego”. Gdyby duszpasterz uważał się nadal za „posiadacza prawdy”, za tego, który wie, a swoich braci i siostry uważałyby tylko za „konsumentów prawd wiary”, zdaniem Blesa nie doprowadzi ich do spotkania z Bogiem. Ponadto katecheza, która przedstawia wiarę jako ciężar, konieczność i obowiązek, a nie jako dar Boży i ubogacenie człowieka, będzie tylko odstraszała człowieka od wiary.

Zdaniem Blesa chodzi o to, aby dorośli katechumeni przekonali się, że wiara daje odpowiedź na najgłębsze pytania ludzkiego istnienia. Nasi słuchacze przychodzą obciążeni balastem różnych uprzedzeń na temat wiary. Najpilniejszym zadaniem jest nauczenie ich „wierząco” myśleć, mówić i działać. Nie wolno jednak duszpasterzowi opuszczać terenu doświadczenia ludzkiego. Akt wiary powinien się dokonać w ramach naszego świata doświad-